

Azərbaycan Respublikası adından
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi
Mülki Kollegiyasının
Q Ə R A R I

İş № 2(102)-3497/2018

04 iyun 2018-ci il

Bakı şəhəri

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası, hakimlər Əhmədova Mehparə Tofiq qızı (sədrlik edən və məruzəçi-hakim), Rüstəmov Əli Məhəmməd oğlu, Nurməmmədov Əhməd Güləhməd oğlundan ibarət tərkibdə, Əliyeva Fidan Namiq qızının katibliyi,

Ərizəçi Xnüməyəndələri Moğlunun, Lqızının və vəkili Şoğlunun, maraqlı şəxslər Xyanında T nümayəndəsi Hqızının, F nümayəndəsi və vəkili Aoğlunun, maraqlı şəxs C-nin nümayəndəsi K oğlunun iştirakı ilə,

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli 2(103)-10935/2017 nömrəli qətnaməsindən maraqlı şəxslər C və F Şirkəti tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətləri üzrə mülki işə baxaraq,

MÜƏYYƏN ETDİ:

Bakı şəhəri Səbail rayon Məhkəməsinin (hakim N.Bağirov) 12.05.2017-ci il tarixli 2(009)-2158/2017 nömrəli qətnaməsi ilə ərizəçi X“internet informasiya ehtiyatlarına müraciətin məhdudlaşdırılması” barədə ərizəsi qismən təmin edilmiş, “azadlıq.info”, “azadlıq.org”, “azərbaycansaati.com” domenlərinə, “meydan.tv”, “Turan” telekanalı (TuranTV) və “Azərbaycan saati” teleproqramlarının yerləşdiyi internet informasiya ehtiyatlarına müraciətlərin edilməsi məhdudlaşdırılmış, ərizə “müraciətin müəyyənləşdirilmiş digər informasiya ehtiyatları vasitəsilə mümkün olarsa, məhdudlaşdırılma barədə məhkəmə qərarının bu resurslara da şamil edilməsi” hissəsində rədd edilmişdir. Qətnamə dərhal icra edilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının (hakimlər A.Hüseynov, X.Cəmilova, İ.Xəlilov) 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsi ilə maraqlı şəxslər C-nin və F Şirkətinin apellyasiya şikayətləri təmin edilməmiş, Bakı şəhəri Səbail rayon Məhkəməsinin 12.05.2017-ci il tarixli qətnaməsi mübahisələndirilən hissədə - ərizənin təmin olunmuş hissəsində dəyişiklik edilmədən saxlanılmışdır.

Maraqlı şəxs F (azadlıq.org” internet saytının) nümayəndəsi və vəkili Aoğlu, həmçinin maraqlı şəxs C-nin nümayəndəsi və vəkili P oğlu iş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsindən kassasiya şikayətləri vermişlər.

İşin halları:

Ərizəçi Xyanında T ərizə ilə (maraqlı şəxslər «azadlıq.info», «azadlıq.org», “azərbaycansaati.com”, “meydan.tv”, “Turan” telekanalı (TuranTV) və “Azərbaycan saati”) 03.04.2017-ci il tarixdə məhkəməyə müraciət edərək, dövlətin və cəmiyyətin qanunla qorunan maraqlarına təhdid yaratdığından “azadlıq.info”, “azadlıq.org”, “azərbaycansaati.com” domenlərinə, “Meydan.tv”, “Turan” telekanalı (TuranTV) və “Azərbaycan saati” teleproqramlarının yerləşdiyi internet informasiya ehtiyatlarına müraciətin məhdudlaşdırılması; həmçinin müraciət müəyyənləşdirilmiş digər informasiya ehtiyatları vasitəsi ilə mümkün olarsa, məhdudlaşdırılma barədə qərarın bu resurslara da şamil olunması barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İşə baxılması zamanı tərəflərin razılığı ilə Azərbaycan Respublikası MPM-in 54-cü maddəsinin tələbinə uyğun olaraq ərizəçi Xyanında Elektron Təhlükəsizlik Mərkəzi, əsl ərizəçi olan X ilə əvəz edilmişdir.

Məhkəməyə müraciət üçün əsas aşağıda qeyd olunan məqalələr olmuşdur.

1. «Azadlıq.org» internet saytında 2017-ci ilin mart-aprel aylarında dərc olunmuş 4 yazı;

2. «Meydan TV» internet saytında:

2017-ci ilin mart ayında dərc edilmiş: «Xalqın qəzəbinin ifadə forması böyük meydanlardan keçməlidir» başlıqlı məqalə; «Dini təhlükə» və avtoritarizm bir-birinin donoru kimi» adlı məqalə;

3. «Azərbaycansaati» teleproqramının internet saytında (həmçinin «Turan» telekanalında yayımlanan):

30.12.2016-cı il tarixdə yayımlanmış «Artıq dəyişmək» başlıqlı məqalə;

20.02.2017-ci il tarixdə yayımlanmış «Əliyev rejiminin girovları» başlıqlı məqalə;

06.03.2017-ci il tarixdə yayımlanmış «Mən azərbaycan xalqına müraciət etmək istəyirəm ki, artıq ayılmaq lazım» başlıqlı məqalə;

4. «Azadlıq.info» internet saytında:

10.03.2017-ci il tarixdə yayımlanmış «Bakıdakı rejim korrupsionerdir, avtoritardır, iqtisadi böhran içindədir», «Möhkənlənmiş rejim, yoxsa zəifləmiş dövlət?», «Birinci xanımdan ötrü yaradılmış post», «Kürü diplomatiyasının bəhrələri», «Susqunluq» başlıqlı məqalələr;

22.03.2017-ci il tarixdə yayımlanmış «Əliyev rejiminin gələcəyi yoxdur, ona yalnız avtoritar qəsbkar kimi baxılacaq» başlıqlı məqalə; «Hakimiyyətin ailə daxilində üçüncü transferi» yarımbaşlıqlı məqalə; «Kral evi»nin qaydaları yarımbaşlıqlı məqalə; «Sədaqəti satın almağa pul qalmayanda» yarımbaşlıqlı məqalə; «Avtoritar qəsbkar və siyasi oksümoron» yarımbaşlıqlı məqalə;

23.03.2017-ci il tarixdə yayılmış «Milli Şura mitinq müzakirəsinə başladı» başlıqlı məqalə;

24.03.2017-ci il tarixdə yayılmış «İlham Əliyevin yarımçıq əfv sərəncamı haqlı narazılıq və suallar doğurub» başlıqlı məqalə;

28.03.2017-ci il tarixdə yayılmış «Xalq «mən varam» deyə bilsə...» başlıqlı məqalə.

İş üzrə yuxarıda göstərilən məhkəmə aktları qəbul edilmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri və tərəflərin izahatları:

Maraqlı şəxs F (azadlıq.org" internet saytının) nümayəndəsi və vəkili Aoğlu kassasiya şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, məhkəmə maraqlı şəxs olan azadlıq.org saytının apellyasiya şikayətində göstərilən dəlilləri obyektiv və ədalətli araşdırmamış, dəlillərə münasibət əvvəlcədən onları təkzib etmək niyyətinə xidmət etmişdir. Məhkəmənin dəlilləri onun səlahiyyət dairəsindən kənara çıxaraq daha çox siyasi xarakter daşımış, ərizəçi ilə eyni mövqə nümayiş etdirilmiş, bir sıra hallarda isə onun özünün gəldiyi nəticələrlə tamamilə ziddiyyət təşkil etmişdir. Belə ki, apellyasiya instansiya məhkəməsinin mövqeyinə görə, zorakılığın və dini ekstremizmin təbliğinə dair məlumatlar, dövlətin konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə və ya saxlanmasına, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn açıq çağırışlar heç də bütün hallarda həmin məlumat və çağırışların açıq mətnlə ifadə olunmasını tələb etmir. Bu cür məlumat və çağırışlar eyni niyyət və məqsədlə yayılan informasiyalarda sətiraltı ifadə edilsə də, cəmiyyətin ayrı-ayrı üzvləri tərəfindən belə qəbul edilə bilsə, qanunda sadalanan məhdudiyyətlərin təsir dairəsinə düşür. Məhkəmənin bu qənaətə hansı üsul və yaxud da metodologiya əsasında gəlməsi, aydın və anlaşılacaq deyildir. Ən azı yayılması qadağan edilmiş məzmun daşdığı iddia edilən yazılarla bağlı məhkəmə-linqivistik ekspertizası keçirilməsi barədə vəsatət təmin edilmədiyindən belə rəy də yoxdur. Xüsusi qeyd edilməlidir ki, məhkəmənin istinad etdiyi qüvvədə olan qanunvericiyə əsasən də məhz açıq çağırışlara görə məsuliyyətdən söhbət gedir. Yəni, çağırışın (yazılı və yaxud da şifahi) açıqlığı onun birinci növbədə aşkar olmasını və kütləviliyini tələb edir. Əks halda, təqsirkar şəxslər məhkəmənin qeyd etdiyi kimi "sətiraltı ifadələrlə" insanlarda mövcud hakimiyyətə və ya konstitusiya quruluşuna nifrət yarada, onları hakimiyyət əleyhinə qiyama, kütləvi iğtişaşa, hakimiyyət nümayəndələrinin qanuni tələblərinə tabe olmamağa və s. qanunsuz hərəkətlərə sövq etmək gücündə ola bilməzlər. Eyni fikri "kütləvi və müddətsiz yığıncaqlara, vətəndaş itaətsizliyinə açıq çağırışlar cəmiyyətin böyük bir hissəsi tərəfindən konkret problemlərin həllinə diqqəti cəlb etmək vasitəsindən daha çox, konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə çağırış kimi qəbul edilir" qiymətləndirməsi barədə də söyləmək olar. Məhkəmənin bu mövqeyi təməl hüquqlardan olan sərbəst toplaşmaq azadlığının əsaslarını şübhə altına alır və onun mahiyyətinin cəmiyyətin ayrı-

ayrı fərdlərinin anlama və qəbul etmə səviyyəsi ilə eyniyyət təşkil etməsi kimi yanlış qənaətə gəlinir. “Dini ekstremizmlə bağlı çağırışların digər cəmiyyətlərlə müqayisədə Azərbaycanda daha tez və kəskin qıcıqlar yarada bilməsi”, “Yaxın tarixdə Nardaran qəsəbəsində baş vermiş hadisələrin”, “yaxın və uzaq qonşu ölkələrin bununla bağlı mənfi təcrübəsinin qeyd olunan problemə bariz nümunə” olması və sair də qüsurlu müqayisələr olmaqla, apellyasiya edilən mövzunun hüdudlarından kənara çıxmaqdır. Maraqlı şəxslərin ərizəyə qanunla nəzərdə tutulmuş 5 gün müddətində deyil, 39 gün müddətində baxılması barədə dəlili apellyasiya instansiya məhkəməsi ərizəyə baxılarkən mülki prosesin prinsiplərinə - çəkişmə, tərəflərin bərabərliyi, işin tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırılması - riayət olunması əsası ilə təkzib etmiş, ancaq bu prinsiplərin maraqlı şəxslərin məhz hansı hüquqlarının qorunması və təmin edilməsində özünü təsdiq etdiyini göstərə bilməmişdir. Azadliq.org-da “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 13-2.3.1 - 13-2.3.11-ci bəndlərinə zidd olan yayılması qadağan edilən informasiya yerləşdirilməyib. Ərzəçinin təqdim etdiyi yazılarda (1. “Rauf Mirqədirov: “Bunun Mehriban Əliyeva üçün mənfi tərəfi də var”; 2. C.Həsənlı: Aksiyaları zəruri edən şərtlər var”; 3. “Azərbaycandakı sülalə hakimiyyəti Avropadan ötrü pis əlamətdir. Niyə?”; 4. “Bəxtim gətirdi ki, Eurovision xala orda idi, keçdi polislərin qabağına”; 5. “Heydər Əliyev Fondunun Rumıniyadakı qaranlıq biznesi”; 6. “2 gündə 3 intihar olayının baş verdiyi bildirilir”; 7. “İlham Əliyevin sultan elan olunacağı günü ağla gətirmək...” yeri gəlmişkən məhkəmə qərarlarında sonuncu üç yazıya istinad edilmir) Azərbaycan Respublikasının konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsi, ictimai sabitliyin pozulmasına yönələn destruktiv hərəkətlərə yol verilməsi, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn aşıq çağırışlar edilməsi, radikal dini qurumların qanunsuz fəaliyyətlərinin təbliğ edilməsi və digər qanunazidd hərəkətlərə yol vermələri barədə hər hansı məzmun yoxdur, məqalələrdə əksərən siyasi hakimiyyət tənqid edilir, müxtəlif şəxslərin ictimai-siyasi problemlərlə bağlı təhlil və fikirləri yer alır, bəzi yazılar saytın özünün məhsulu deyil, digər informasiya mənbələrindən (APA, Opendemocracy.net, OCCRP və RISE, Freedom House, Report) götürülüb, həmin materiallar sözügedən informasiya resurslarının portallarında hazırda da açıq və əlçatan vəziyyətdə qalmaqdadır. Yəni, hansı yazıda konkret hansı fikrin və yaxud da ifadənin “konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsi, ictimai sabitliyin pozulmasına yönələn destruktiv hərəkətlərə yol verilməsi, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn aşıq çağırışlar edilməsi, radikal dini qurumların qanunsuz fəaliyyətlərinin təbliğ edilməsi və digər qanunazidd hərəkətlərə yol vermələri” məzmunu daşdığı aydın deyil. Sözügedən yazılardan ikisi 2017-ci il fevral ayını (“Bəxtim gətirdi ki, Eurovision xala orda idi, keçdi polislərin qabağına” - 18 fevral 2017-ci il; “Heydər Əliyev Fondunun Rumıniyadakı qaranlıq biznesi” - 21 fevral 2017-ci il), 1 yazı isə 2016-cı il noyabr ayını əhatə edir (“2 gündə 3 intihar olayının baş verdiyi bildirilir” - 4 noyabr, 2016-cı il), “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa 19.03.2017-ci ildə edilən dəyişiklikdən əvvəl çap edilib, yəni normanın qüvvəyə minməsindən əvvəl 2016-cı ilin noyabr və 2017-ci ilin fevral ayında yerləşdirilən yazılara istinad edilməsi qanunsuz və əsassızdır. Maraqlı şəxsə qanunda nəzərdə tutulmuş qaydada xəbərdarlıq edilməyib. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi işin qeyd olunan faktiki hallarını tam və hərtərəfli araşdırmamış, maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərini pozmuş, nəticədə düzgün olmayan qətnamə qəbul etmişdir. Ona görə də, iş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsinin -“azadliq.org” saytına münasibətdə kassasiya qaydasında ləğv edilməsini, ərizənin rədd edilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Maraqlı şəxs C-nin nümayəndəsi və vəkili P oğlu kassasiya şikayətini onun əsaslandırmışdır ki, Azadliq.info, Azadliq.org, Meydan.tv, Azerbaycansaati.tv və Kanalturan.tv internet saytları Azərbaycan müstəqil və müxalif (tənqidçi) mediası kimi çıxış edən əsas məlumat mənbələridir. Həmin saytlar kifayət qədər daha çox tənqidi xarakterli yayımlar həyata keçirir. Gün ərzində həmin saytlarda dərc edilmiş məlumatları on minlərlə şəxs izləyir. Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Naziri Baş Prokurorun 27.03.2017-ci il tarixli məktubuna istinad edərək, Azadliq.info, Azadliq.org, Meydan.tv, Azerbaycansaati.tv və Kanalturan.tv saytlarında yayılmış məlumatların “dövlətin və cəmiyyətin qanunla qorunan maraqlarına təhdid yaratdığına əsaslanaraq müvəqqəti bloklanması barədə qərar qəbul edib. Nazirliyin məhkəməyə verdiyi

ərizədən görünür ki, Nazirlik bu yazılarda “zorakılığın və dini ekstremizmin təbliğinə dair məlumatlar, dövlətin konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə və ya saxlanmasına, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn açıq çağırışlar” olduğunu hesab edir. Həmin yazıların təhlilindən görünür ki, onlardan 4-ü Milli Şura və onun rəhbəri Cəmil Həsəninin hakimiyyət orqanları ilə razılaşdırılmış qanuni mitinqdə dinc iştirakla bağlı bəyanatlardan, 2-si Azərbaycan hakimiyyətini tənqid edən beynəlxalq mətbuatda getmiş yazıların tərcüməsindən, 1-i OCCPR-ın Heydər Əliyevin Fondu ilə bağlı araşdırmasından, 1-i rəsmi mətbuat mənbələrinə istinad etməklə ölkədə olan intihar statistikasına bağlı xəbərdən, bir neçəsi siyasi vəziyyətlə bağlı analitik təhlillərdən, 4-ü siyasi mühacir olan şəxslərin verdiyi müsahibələrdən, digərləri isə köşə yazılarından ibarətdir. Həmin yazılar siyasi və ictimai maraq debati xarakteri daşıyır. Onların heç birində zorakılıq çağırışının olmadığı açıq-aşkar görünür. Ərizə Mülki Prosesual Məcəlləyə dəyişikliyin qüvvəyə mindiyi tarixdən əvvəl verildiyinə görə, ərizə baxılmamış saxlanmalıdır. Çünki, ərizəyə hazırda xüsusi icraat qaydasında baxıla bilməz. Baş Prokurorluq işə cəlb edilməlidir. Çünki, Nazirliyin nümayəndəsi qeyd edir ki, müstəqil araşdırma aparmayıblar və yalnız Baş Prokurorluğun məktubuna istinad edirlər. Buna görə də Baş Prokurorluq iş üzrə üçüncü şəxs qismində cəlb edilməlidir. Məhkəmə-linqvistik ekspertizanın təyin edilməlidir, çünki Nazirlik müstəqil araşdırma aparmayıb. Buna görə də qeyd edilən məqalələrdəki ifadələrin hansı mənaya gəlib-gəlmədiyini dəqiqləşdirmək üçün məhkəmə-linqvistik ekspertizası keçirilməli, saytları təmsil edən hüquqşünasların verdiyi vəsatətlərin (Baş Prokurorluğun cəlb edilməsi, linqvistik ekspertiza, ərizənin tələbinin dəqiqləşdirilməsi) müzakirə edilməsi üçün 03.05.2017-ci il tarixə təxirə salınıb. Həmin gün məhkəmə işin baxılmamış saxlanılmasını tələb edən vəsatəti təmin etməmiş, ərizəçi tələbini dəqiqləşdirilməmişdir. Ərizəçi hesab edir ki, maraqlı şəxslər tərəfindən yayılmış siyahısı yuxarıda təqdim edilmiş yazılar qanunla yayılması qadağan edilmiş məlumatlar siyahısına aiddir, buna görə də maraqlı şəxslərə məxsus internet informasiya ehtiyatlarına (vebsaytlara) müraciət məhdudlaşdırılmalıdır. “Azadlıq.info” MMC hesab edir ki, Nazirliyin tələbi qanuni deyildir. İlk növbədə, vurğulanmalıdır ki, qanunilik tələbi hüquqi müəyyənlik prinsipi ilə sıx bağlıdır. Hüquqi müəyyənlik prinsipi isə həm də onu tələb edir ki, hər hansı icraat qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilsin. Buna həmçinin icraatın qanunla müəyyən edilmiş formada, məzmununda və müddətlərdə həyata keçirilmiş olsun. Hazırkı işin hallarından qəti olaraq müəyyən edilir ki, hazırkı iş üzrə ərizə məhkəməyə 03.04.2017-ci il tarixdə təqdim edilib. Həm “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizə haqqında” Qanunun 13-3-cü maddəsinə əsasən, həm də Mülki Prosesual Məcəlləyə əsasən hazırkı işə ərizə təqdim edildikdən sonra 5 gün ərzində baxılmalıdır. Bu müddətin pozulması qanunilik və hüquqi müəyyənlik prinsipinin pozuntusudur. Hazırda bu müddətin pozuntusu iş materialları əsasında müəyyən edilir. Buna uyğun olaraq maraqlı şəxslərə münasibətdə hüquqi müəyyənlik prinsipinin pozuntusu təşkil etdiyindən ərizənin təmin edilməsi qanuni deyil və buna görə də rədd edilməlidir. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanunun 13-2-ci maddəsində göstərilən yayılması qadağan edilən məlumatların siyahısında göstərilən müddəalardan bəziləri, ələlxüsus hazırkı iş üzrə ərizəçilərə münasibətdə tətbiq edilən 13-2.3.2-ci maddədə göstərilən ifadələr aydın deyil və qeyri - müəyyəndir. Eləcə də ərizəçi onların maraqlı şəxslərin işinə neçə tətbiq edilməsi haqqında aydınlaşdırım heç bir izah verməyib. Buna görə də maraqlı şəxslərin işinə tətbiq edilən müddəalar qeyri-müəyyəndir və bu da qanunilik prinsipinin pozuntusunu təşkil edir. Həmin yazılara görə bütövlükdə internet saytlarının bloklanması açıq-aşkar qeyri-mütənasib tədbirdir. Belə ki, hətta hansısa “qanunsuz” informasiya yayılmış olsa belə, bu halda konkret həmin informasiyanın yayıldığı səhifə məhdudlaşdırıla bilərdi. Hazırda isə bütövlükdə internet resursu məhdudlaşdırılmaq istənilir. Bu isə heç bir halda mütənasib deyil. Maraqlı şəxslər Azərbaycan informasiya sahəsinin mühüm tərkib hissəsidirlər və onların resurslarına məhdudiyyətin tətbiq edilməsi ictimaiyyəti mühüm informasiya mənbələrindən məhrum edəcəkdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi işin qeyd olunan faktiki hallarını tam və hərtərəfli araşdırmamış, maddi və prosesual hüquq normalarının tələblərini pozmuş, nəticədə düzgün olmayan qətnamə qəbul etmişdir. Ona görə də, iş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsini, ərizənin rədd edilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

İşdə iştirak edən şəxslər işə baxılmasının vaxtı və yeri barədə lazımı qaydada xəbərdar edilmişlər. Lakin, maraqlı şəxs "Azadlıq.info" MMC-nin nümayəndəsi və vəkili Cavadov Cavad Yusif oğlu, maraqlı şəxslər "azərbaycansaati.com", "meydan.tv", "Turan" telekanalı (Turan TV) və "Azərbaycan saati" nümayəndələri məhkəmə iclasına gəlməmiş və gəlməmələrinin səbəbləri barədə məhkəməyə məlumat verməmişlər.

Məhkəmə kollegiyası Azərbaycan Respublikası MPM-in 415.3-cü maddəsinə əsasən məhkəmə iclasına gəlməyən şəxslərin iştirakı olmadan işə baxılmasını mümkün hesab edir.

Məhkəmə iclasında iştirak edən ərizəçi Xnümayəndələri Moğlu, Lqızı və vəkili Şoğlu maraqlı şəxslərin kassasiya şikayətini əsassız hesab edərək, iş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsinin dəyişiklik edilmədən saxlanılmasını xahiş etdilər.

Maraqlı şəxs Xyanında T nümayəndəsi Hqızı və maraqlı şəxs C-nin nümayəndəsi K oğlu məhkəmə iclasında vəkilətsiz iştirak etdiklərinə görə Azərbaycan Respublikası MPM-in 67-ci maddəsinin tələbinə uyğun olaraq iş üzrə onların izahatı dinlənilməmişdir.

Məhkəmə iclasında iştirak edən maraqlı şəxs F (azadlıq.org" internet saytının) nümayəndəsi və vəkili Aoğlu kassasiya şikayətini müdafiə edərək, təmin edilməsini xahiş etdi.

Hüquqi məsələlər:

Azərbaycan Respublikası MPM-in 416-cı maddəsinə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiqini yoxlayır.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası qəbul etdiyi 19.12.2017-ci il tarixli qətnaməsi ilə maraqlı şəxslər Cnin və F apellyasiya şikayətlərini təmin etməyib, iş üzrə Bakı Şəhəri Səbail rayon Məhkəməsinin 12.05.2017-ci il tarixli qətnaməsinin mübahisələndirilən hissədə - ərizənin təmin olunmuş hissəsində dəyişiklik edilmədən saxlanması qənaətinə gələrkən haqlı olmuş, maddi və prosessual hüquq normalarını düzgün tətbiq etmiş, iş üzrə qanuni və əsaslı qətnamə qəbul etmişdir.

Belə ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmiş işin hallarından görüldüyü kimi, baxılan iş üzrə ərizəçi maraqlı şəxslər kimi cəlb edilmiş kütləvi informasiya vasitələrinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 47 və 50-ci maddələrində müəyyən edilmiş hüquqlarının həyata keçirməsinə məhdudiyət qoyulmasını xahiş edir.

Nəzərə alınmalıdır ki, fikir və söz azadlığı, məlumat əldə etmək və yaymaq azadlığı konstitusion hüquqlar olmaqla demokratik cəmiyyətdə çox mühüm yer tutur və bu hüquqlara onların mahiyyətinə xələl gətirən əsassız müdaxilələrin edilməsi yolverilməzdir.

Bununla yanaşı, qeyd olunan hüquqlar mütləq hüquqlar deyil və qanuni əsaslarla məhdudlaşdırıla bilər. Bu hüquqlara qanuni məhdudiyətlərin qoyulması əsasları ümumi şəkildə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 71-ci maddəsinin II hissəsində, "Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununun 3.6-cı maddəsində təsbit edilmişdir. Konstitusiyaya Qanunu qeyd olunan hüquqların yalnız qanunla məhdudlaşdırılması, qanuni məqsədə yönəlməsi və həmin məqsədə mütənasib olması prinsiplərini əks etdirir və nəzərdə tutur ki, söz azadlığı dövlət təhlükəsizliyi mənafeləri üçün, digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün; iğtişaşların qarşısının alınması üçün; ictimai təhlükəsizliyin qorunması üçün; digər şəxslərin nüfuzu və ya hüquqlarının müdafiəsi üçün məhdudlaşdırıla bilər.

"Kütləvi İnformasiya vasitələri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsi kütləvi informasiya vasitələrindən istifadə olunmasına yol verilməyən məlumatların dairəsini müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 24-cü maddəsinə əsasən hər kəsin doğulduğu andan toxunulmaz, pozulmaz və ayrılmaz hüquqları və azadlıqları vardır. Hüquqlar və azadlıqlar hər kəsin cəmiyyət və başqa şəxslər qarşısında məsuliyyətini və vəzifələrini də əhatə edir. Hüquqlardan sui-istifadəyə yol verilmir.

Konstitusiyanın 47-ci maddəsinə əsasən hər kəsin fikir və söz azadlığı vardır. Heç kəs öz fikir və əqidəsini açıqlamağa və ya fikir və əqidəsindən dönməyə məcbur edilə bilməz. İrqi, milli, dini, sosial və hər hansı digər meyara əsaslanan ədavət və düşmənçilik oyadan təşviqata və təbliğata yol verilmir.

Konstitusiyanın 50-ci maddəsinə əsasən hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır.

Konstitusiyanın 71-ci maddəsinə əsasən Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını gözləmək və qorumaq qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının borcudur. İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının həyata keçirilməsini heç kəs məhdudlaşdıra bilməz. Hər kəsin hüquq və azadlıqları bu Konstitusiyada və qanunlarda müəyyən edilmiş əsaslarla, habelə digərlərinin hüquq və azadlıqları ilə məhdudlaşır. Hüquq və azadlıqların məhdudlaşdırılması dövlət tərəfindən gözlənilən nəticəyə mütənasib olmalıdır.

“Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Qanununun 3.1-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş insan hüquqları və azadlıqları yalnız qanunla məhdudlaşdırıla bilər.

...3.4. İnsan hüquqlarına və ya azadlıqlarına qoyulan məhdudiyyətlər Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və bu Konstitusiya Qanununda nəzərdə tutulan qanuni məqsədə yönəlməli və həmin məqsədə mütənasib olmalıdır.

...3.6. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında göstərilən digər əsaslarla yanaşı, Konstitusiyanın 47-ci maddəsində göstərilən söz azadlığı dövlət təhlükəsizliyi mənafeləri üçün; digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının qorunması üçün; iğtişaşların qarşısının alınması üçün; ictimai təhlükəsizliyin qorunması üçün; digər şəxslərin nüfuzu və ya hüquqlarının müdafiəsi üçün məhdudlaşdırıla bilər.

“Kütləvi İnformasiya vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə qorunan sirləri, habelə yayılması qadağan edilən digər informasiyanı yaymaq, mövcud konstitusiyalı dövlət quruluşunu zorakılıqla çevirmək, dövlətin bütövlüyünə qəsd etmək, müharibəni, zorakılığı və qəddarlığı, milli, irqi, sosial ədaləti, yaxud dözülməzliyi təbliğ etmək, mütəbər mənbə adı altında vətəndaşların şərəf və ləyaqətini alçaldan şayiələr, yalan və qərəzli yazılar, pornoqrafik materiallar çap etdirmək, böhtan atmaq, yaxud digər qanunazidd əməllər törətmək məqsədi ilə kütləvi informasiya vasitələrindən istifadə olunmasına yol verilmir.

“İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 13-2.1-ci maddəsinə əsasən internet informasiya ehtiyatının sahibi həmin informasiya ehtiyatında yerləşdirilən informasiyanın tərkibi və onun yerləşdirilməsi qaydasının müəyyən edilməsində müstəqildir. İnternet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibi həmin informasiya ehtiyatının qanunauyğun fəaliyyətini təmin etməlidir və buna görə şəxsən məsuliyyət daşıyır...

13-2.3. İnternet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibi həmin informasiya ehtiyatında aşağıdakı yayılması qadağan edilən informasiyanın yerləşdirilməsinə yol verməməlidir:

...13-2.3.2. zorakılığın və dini ekstremizmin təbliğinə dair məlumatlar, milli, irqi və ya dini nifrət və düşmənçiliyin salınmasına, dövlətin konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, ərazi bütövlüyünün parçalanmasına, hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə və ya saxlanmasına, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn açıq çağırışlar;

...13-2.3.8. intihar problemlərin həlli üsulu qismində təbliğ edən, intihara bəraət qazandıran, onu əsaslandıran və ya törədilməsinə təhrik edən, intiharın törədilməsi üsullarını izah edən və ya qrup şəklində bir neçə şəxsin intihar etməsini təşkil etmək məqsədi ilə yayılan məlumatlar;

...13-2.3.11. Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə yayılması qadağan edilən digər informasiya.

13-2.4. İnternet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibi həmin informasiya ehtiyatında yayılması qadağan edilən informasiyanın olduğunu aşkar etdikdə və ya bu barədə

ona müraciət daxil olduqda, belə informasiyanın informasiya ehtiyatından götürülməsini təmin edir.

13-2.5. Host provayder öz informasiya sistemlərində yerləşdirilmiş internet informasiya ehtiyatlarında yayılması qadağan edilən informasiya aşkar etdikdə və ya ona bu barədə məlumat daxil olduqda, dərhal onun informasiya ehtiyatının sahibi tərəfindən götürülməsi üçün tədbirlər görür.

13-3.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı yayılması qadağan edilən informasiyanın internet informasiya ehtiyatında yerləşdirilməsi hallarını bilavasitə aşkar etdikdə və ya fiziki, hüquqi şəxslərdən, yaxud dövlət qurumlarından daxil olmuş əsaslandırılmış məlumatlar əsasında müəyyən etdikdə, bu barədə internet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibinə və host provayderə yazılı xəbərdarlıq edir.

13-3.2. Xəbərdarlıq edildiyi vaxtdan 8 saat ərzində yayılması qadağan edilən informasiya internet informasiya ehtiyatından götürülmədikdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin orqanın yerləşdiyi yer üzrə rayon (şəhər) məhkəməsinə internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə müraciət edir.

13-3.3. Dövlətin və cəmiyyətin qanunla qorunan maraqlarına təhdid yarandığı və ya insanların həyat və sağlamlığı üçün real təhlükə olduğu təxirəsalınmaz hallarda internet informasiya ehtiyatına müraciət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı əsasında müvəqqəti olaraq məhdudlaşdırılır.

13-3.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bu Qanunun 13-3.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qərarı qəbul etdikdə, eyni zamanda, internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə məhkəməyə müraciət edir. İnformasiya ehtiyatına müraciətin müvəqqəti məhdudlaşdırılması barədə qərar məhkəmə tərəfindən internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə müraciətə baxılanadək və ya həmin qərar ləğv edilənədək qüvvədə qalır.

13-3.5. Məhkəmə internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə müraciətə 5 günədək müddətdə baxır və qərar qəbul edir. Qərar qəbul edildikdən dərhal sonra qüvvəyə minir və qərardan şikayətin verilməsi onun icrasını dayandırmır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16.03.2017-ci il tarixli 1295 №-li Fərmanının 3.2-ci bəndinə əsasən "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanunun 13-1.3-cü, 13-3.1-ci, 13-3.2-ci, 13-3.3-cü maddələrində, 13-3.4-cü maddəsinin birinci cümləsində, 13-3.6-cı maddəsinin birinci cümləsində hər iki halda və ikinci cümləsində, 13-3.8-ci maddəsinin birinci cümləsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinə həvalə edilmişdir.

Göründüyü kimi, "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanunun 13-2.1-ci maddəsi informasiya ehtiyatının qanunauyğun fəaliyyətini təmin etmək öhdəliyini və buna görə məsuliyyəti internet informasiya ehtiyatı sahibinin üzərinə qoyur. Qanunun 13-2.3-cü maddəsi internet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibinə digər məlumatlarla yanaşı aşağıdakı informasiyaları yerləşdirməyi qadağan edir: zorakılığın və dini ekstremizmin təbliğinə dair məlumatlar, dövlətin konstitusiyaya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə və ya saxlanmasına, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn açıq çağırışlar; intihar problemlərin həlli üsulu qismində təbliğ edən, intihara bəraət qazandıran, onu əsaslandıran və ya törədilməsinə təhrik edən, intiharın törədilməsi üsullarını izah edən və ya qrup şəklində bir neçə şəxsin intihar etməsini təşkil etmək məqsədi ilə yayılan məlumatlar.

Yeni, qanunvericilikdə internet informasiya ehtiyatında yerləşdirilməsi qadağan edilən məlumatlar aydın əksini tapmışdır.

Həmin məlumatların əks olunduğu normativ hüquqi akt qanun şəklində qəbul olunmuş, rəsmi dərc edilmişdir. Bütün şəxslərin həmin qanuna çıxış imkanı mövcuddur. Həmçinin, məhdudluqları müəyyən edən hüquq normaları qanunun keyfiyyətliyi tələblərinə də cavab verir.

Belə ki, Qanunun 13-2.3-cü maddəsində yerləşdirilməsi qadağan edilən məlumatların kateqoriyaları aydın şəkildə sadalanıb. Qanunda məlumatların dairəsinin daha artıq

konkretləşdirilməsi mümkün deyil. Müvafiq məlumatın qanunun təsir dairəsinə düşüb-düşmədiyi barədə məsələ hüquq tətbiq edicilərinin, o cümlədən, məhkəmələrin səlahiyyətindədir.

Qanunun 13-2.3-cü maddəsində müəyyən edilən məhdudiyət Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 71-ci maddəsinin II hissəsində təsbit olunmuş digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının qorunması, "Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanununun 3.6-cı maddəsində təsbit olunmuş dövlət təhlükəsizliyi mənafeləri, digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının qorunması; iğtişaşların qarşısının alınması; ictimai təhlükəsizliyin qorunması kimi demokratik cəmiyyətdə zəruri olan qanuni məqsədlərə xidmət edir.

Qeyd olunan Qanunun və onun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı əsasında internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması barədə məhkəməyə müraciət emək səlahiyyəti ərizəçiyə həvalə edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi yayılan məlumatların məzmununun Qanunun 13-2.3-cü maddəsində sadalanan və yayılması qadağan edilən məlumatlara aid olub-olmaması məsələsi ilə bağlı düzgün olaraq qeyd etmişdir ki, zorakılığın və dini ekstremizmin təbliğinə dair məlumatlar, dövlətin konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə və ya saxlanmasına, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə yönələn açıq çağırışlar heç də bütün hallarda həmin məlumat və çağırışların açıq mətnlə ifadə olunmasını tələb etmir. Bu cür məlumat və çağırışlar eyni niyyət və məqsədlə yayılan informasiyalarda sətiraltı ifadə edilsə də, cəmiyyətin ayrı-ayrı üzvləri tərəfindən belə qəbul edilə bilər, qanunda sadalanan məhdudiyətlərin təsir dairəsinə düşür. Xüsusən yaxın keçmişdə Azərbaycanda kütləvi iğtişaşlar vasitəsilə hakimiyyətin zorla dəyişdirilməsi və buna cəhdlər edildiyi təcrübəsi mövcuddur. Bu baxımdan kütləvi və müddətsiz yığınaqlara, vətəndaş itaətsizliyinə açıq çağırışlar cəmiyyətin böyük bir hissəsi tərəfindən konkret problemlərin həllinə diqqəti cəlb etmək vasitəsindən daha çox, konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, kütləvi iğtişaşların təşkil edilməsinə çağırış kimi qəbul edilir.

Digər tərəfdən Azərbaycan Respublikası dünyəvi dövlətdir və ölkədə dini tolerantlıq yüksək səviyyədədir. Lakin əhəlinin əksəriyyətini müxtəlif təriqətlərə mənsub olan müsəlmanlar (o cümlədən böyük hissəsi şiə müsəlmanlar) təşkil etdiyindən dini ekstremizmlə bağlı çağırışlar digər cəmiyyətlərlə müqayisədə Azərbaycanda daha tez və kəskin qıcıqlar yarada bilər. Yaxın tarixdə Nardaran qəsəbəsində baş vermiş hadisələr, Azərbaycanla yaxın və uzaq qonşu ölkələrin bununla bağlı mənfi təcrübəsi qeyd olunan problemə bariz nümunədir. Bu baxımdan Azərbaycan cəmiyyəti dini ekstremizmi alovlandırmağa çalışan xarici və daxili qüvvələrin daimi hədəfindədir. Bu hal isə kütləvi informasiya vasitələrinin üzərinə dini mövzularda dair məlumatlarla daha ehtiyatlı davranmaq vəzifəsi qoyur və dövlətin bu sahədə mülahizə hüququnu genişləndirir.

Sadalanan hallar baxımından ərizəçinin isitnad etdiyi məqalə və yazılar Qanunun 13-2.3-cü maddəsində sadalanan və yayılması qadağan edilən məlumatlara aiddir.

Konkret olaraq, «Azadlıq.org» internet saytından 2017-ci ilin mart-aprel aylarında dərc edilmiş məqalələrdə C.Həsəniyə iqtibasla qeyd edilir ki, "Bütün bunlar kütləvi aksiyaları zəruri edir". Digər məqalədə Azərbaycan Respublikasının bütövlükdə konstitusiyalı quruluşu şübhə altına alınaraq göstərilir ki, "Bizdə sadəcə tarixi-ictimai şərait elə gətirib ki, biz yalandan dövlət olmuşuq, yalandan demokratiya qurmuşuq, yalandan konstitusiya yazmışıq... Belədirsə belə də olmalı imiş, amma bu o demək deyil ki, bundan sonra da belə də qalmalıdır. Təbiətdə «sabitlik pozulmasın» adlı bir şey yoxdur, hər şey dəyişir. Ən uzun, ən çətin qış da qurtarır, yerinə bahar gəlir... elə o baharların birində bizim də bağların vişnə ağacları çiçəkləyəcək. Mən inanıram. Burda hər cür imkan var, ideyalarınızı, xəyallarınızı reallaşdırma bilərsiniz".

«Meydan TV» internet saytında 2017-ci ilin mart ayında dərc edilmiş məqalədə yenə də C.Həsəniyə iqtibasla qeyd olunur ki, "Bizim müşahidələrimizə görə bu qəzəb hazırda son dərəcə böyükdür, onun ifadə forması da böyük meydanlardan keçməlidir. Yalnız bu halda hökumət xalqın iradəsi ilə hesablaşmalı olar".

Həmin saytda "Dini təhlükə və avtoritarizm bir-birinin donoru kimi" adlı məqalədə iranda dini rejimin hakimiyyətə gəlmə tarixi Azərbaycandakı mövcud vəziyyətlə müqayisəli təhlil edilir və sonda müəllif belə nəticəyə gəlir ki, "dini təhlükə" mövcud rejimin yaşam ağacıdır. Əgər o yoxdursa, yaradılmalıdır, əgər var, göydən düşməlidir.... Xaosun hakim olduğu indiki geopolitik

şərtlərdə şəriətçilik onlara qarşı alternativ kimi yetişərsə, bir tərəfdən ölkə əhalisinin fəal hissəsində «inanclı olanlar» və «onlardan qorxanlar» şəklində iki kəskin qütbləşmə rəsmiləşdiyində məhz özlərinin sekulyarizmin «güçə sahib olan» mərkəzinə çevrələcəklərini, digər tərəfdən isə artıq fakta (əgər olarsa) çevrilən «dini təhlükəyə qarşı» adı altında bütün ölkə boyu ağır repressiya apara və yaxın, uzaq xaricə «insan haqları» mövzulu başlıqları əvəzinə, hətta heqiqi siyasi dəstək ala biləcəklərini düşünürlər».

«Azərbaycansaati» teleproqramının internet saytında (həmçinin «Turan» telekanalında yayımlanan) 06.03.2017-ci il tarixdə yayımlanmış «Mən azərbaycan xalqına müraciət etmək istəyirəm ki, artıq ayılmaq lazımdır» başlıqlı müsahibədə Orduxan Teymurxana istinadla aşağıdakılar qeyd edilir: «Mən əminəm ki, respublikanın bu günkü hökuməti dəyişiklikləri və islahatları həyata keçirmək iqtidarında deyil. Dəyişikliklər edilməsi bu ailənin marağında deyil. Əksinə özlərinin cəzasızlıqlarını hiss etdikcə onlar ailə üzvlərinin respublikanı illərlə idarə etmək üçün planlar qururlar. Bu səbəbdən onlar könüllü olaraq hakimiyyəti verməyəcəklər. Xalqın qarışması lazımdır. Biz özümüz onları hakimiyyətdən getməyə məcbur etməliyik».

«Azadlıq.info» internet saytında 28.03.2017-ci il tarixdə dərc olunmuş «Xalq «mən varam» deyə bilsə...» başlıqlı məqalədə qeyd olunur ki, «Yaşadığımız ölkədə də avtoritar idarəetmə mövcuddur və uzun illərdi ki, bu idarəçilik ölkəni məhvə aparır. Zəngin bir ölkədə böhran məskən salıb. İnsanlar intihar həddinə çatıb... Xilas olmaq üçün tonqalı söndürmək lazımdır, bunu isə yalnız xalqın iradəsiylə söndürmək mümkündür. Biganəlikdən, susqunluqdan imtina edir, «biz varıq» deməyi bacarmalıyıq. Şübhəsiz ki, xalq səsi eşidiləndə, şirin səsi batacaq. Xalq «mən varam» deyəndə, rejim «mən yox oldum» demək məcburiyyətində qalacaq. Vətənimizin, özümüzün, yaxınlarımızın bu günü və sabahı uğrunda çarpışmalıyıq. Hamılıqla ailəmizi daşın altına qoymalı, bu daşı yolumuzun üstündən götürməyi bacarmalıyıq. Nə qədər ki, daşı götürmək istəyənlərə kənardan tamaşa edəcəyik, yolumuz açılmayacaq. Müxtəsər, xalqın varlığı meydanlarda ifadə olunur və bu Konstitusiyanın verdiyi hüquqdur. Qiymət artımına, korrupsiyaya, monopoliyaya, ədalətsizliyə, repressiyaya «yox» deməyi bacarmalıyıq. Susduqca, sevdiklərimizi də hədəfə gətirmiş oluruq, eybəcərliklərdən hər kəs nəsibini alır. Bu ölkədə yaşayacağıqsa, bu ölkədə yaşlanacağıqsa, doğmalarımız bu ölkədə ömür sürəcəklərsə, bu ölkənin vətəndaşlığıqsa, ölkəmizə sahib çıxmalıyıq. Alınımıza şər qələmiylə yazılmış yazını «alın yazısı» hesab etməyək. Başımızı dik tutaq, alınımızdan bu yazını silək və əmin olaq ki, bizim alınımıza ədalətli ölkədə yaşamaq yazılıb. Xalq «mən varam» dediği gün, bütün pisliklər yox olacaq».

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi düzgün olaraq qeyd etmişdir ki, ərizəçinin məhdudiyyət qoyulmasını tələb etdiyi internet resurslarda dərc edilmiş məqalə və yazılar Qanunun 13-2.3-cü maddəsində sadalanan və yayılması qadağan edilən məlumatlara aiddir. Görülən tədbirlər mütənasib olmuşdur.

Hazırkı ərizə ilə ərizəçi konkret internet informasiya ehtiyatlarına müraciətin məhdudlaşdırılması ilə yanaşı, həmin saytlara digər informasiya ehtiyatları vasitəsilə müraciətin məhdudlaşdırılmasını tələb etmiş və ərizə həmin hissədə rədd edilmişdir.

Bununla yanaşı, apellyasiya baxışı zamanı mübahisəsiz qaydada müəyyən edilmişdir ki, maraqlı şəxslər internet informasiya resursları kimi bu gün fəaliyyət göstərir, həmin resurslara Azərbaycandan kənardan sərbəst, Azərbaycan daxilindən isə başqa saytlar vasitəsilə daxil olmaq mümkündür. «Azadlıq.info» MMC-nin şikayətində də qeyd olunur ki, «blokklanmanın baş verdiyi tarixdən sonra bloklanan internet saytları sosial şəbəkələr vasitəsilə izləyicilərinə VPN və digər anti-bloklama vasitələrindən istifadə etməklə saytlara daxil olmağın qaydasını izah edən məlumatlar yaymağa başladılar. Amma bloklama baş verdiyi gündən sonra həmin saytlardakı xəbərlərin oxunma sayının xeyli aşağı düşdüyü müşahidə edildi». Göründüyü kimi, söhbət hüquqların tam məhdudlaşdırılmasından deyil, sadəcə həmin resurslara kütləvi daxil olma imkanına aşılması asanlıqla mümkün olan maneələr yaradılmasından gedir.

Bu baxımdan apellyasiya instansiyası məhkəməsi düzgün olaraq qeyd etmişdir ki, ərizə əsaslıdır və ərizədə göstərilən saytlar üzərində məhdudiyyətin qoyulması qanunda nəzərdə tutulmuşdur və demokratik cəmiyyətdə zəruri olan qanuni məqsədlərə xidmət edir.

Prosessual qanunvericilikdə internet informasiya ehtiyatlarına müraciətin məhdudlaşdırılması haqqında ərizələrə 5 gün ərzində baxılmalı olmasına münasibətdə nəzərə

alınmalıdır ki, həmin müddətlərə riayət olunması məhkəmələrin vəzifəsidir. Lakin yalnız həmin müddətə riayət olunması məqsədilə məhkəmə baxışının mülki prosesin prinsiplərinin (çəkişmə, tərəflərin bərabərliyi, işin tam, obyektiv və hərtərəfli araşdırılması) pozulması ilə həyata keçirilməsi yolverilməzdir. Baxılan iş üzrə ərizəyə qanunla nəzərdə tutulmuş 5 gün müddətində deyil, 39 gün müddətinə baxılması sadalanan prinsiplərə riayət olunması, o cümlədən, maraqlı şəxslərin həmin hüquqlarına riayət olunması məqsədlərinə xidmət etmişdir. İşə göstərilən müddətdə baxılması maraqlı şəxslərin hər hansı hüquqlarını və qanuni mənafələrini pozmamış, məhkəmə baxışı ağılabatan müddətdə yekunlaşmışdır. Bu baxımdan qeyd olunan dəlil kobud prosesual pozuntu kimi qiymətləndirilə və qətnamənin ləğvi üçün əsas ola bilməz.

Maraqlı şəxslərin dərc etdiyi yazılar siyasi bəyanatlardan, beynəlxalq mətbuatda getmiş yazıların tərcüməsindən, araşdırmadan, statistika ilə bağlı xəbərlərdən, analitik təhlillərdən, müsahibə və köşə yazılarından ibarət olduğu barədə dəlilləri də əsassızdır.

Çünki, "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanunun 13-2.1-ci maddəsi informasiya ehtiyatının qanunauyğun fəaliyyətini təmin etmək öhdəliyini və buna görə məsuliyyəti internet informasiya ehtiyatı sahibinin üzərinə qoyur. Qanunun 13-2.3-cü maddəsi internet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibinə formasından asılı olmayaraq müvafiq məlumatları yerləşdirməyi qadağan edir. Əks yanaşma Qanunun 13-2-ci maddəsini əhəmiyyətsiz bir normaya çevirmiş olardı. Həmçinin eyni məlumatın başqa resurslarda da yerləşdirilməsi iş üzrə konkret resurslara çıxışın məhdudlaşdırılmasına mane olan hal kimi qiymətləndirilə bilməz.

Yazıların tarixinə münasibətdə kassasiya kollegiyası qeyd edir ki, hazırkı ərizə ilə məhkəməyə müraciət etmək hüququ məhz Nazirliyə məxsus olduğundan, ərizəçi Baş prokurorluğun təşəbbüsündə (məktubunda) sadalanan əsasla bağlı deyildir. Bu baxımdan ərizəçi müraciətini əsaslandırmaq üçün Baş prokurorluq tərəfindən ona ünvanlanmış məktubdan əvvəl və ya sonra dərc edilmiş, həmin məktubda əks olunan və ya olunmayan məlumatlara istinad etməkdə sərbəstdir.

Maraqlı şəxslərin şikayətində həmçinin qeyd olunur ki, ərizəçinin müraciətində "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanuna 19.03.2017-ci ildə edilən dəyişikliklərin qüvvəyə minməsindən əvvəl 2016-cı ilin noyabr və 2017-ci ilin fevral ayında yerləşdirilən yazılara istinad edilməsi qanunsuz və əsassızdır.

Məhkəmə kollegiyası həmin dəlillərlə də razılaşmır. Belə ki, bir qayda olaraq, internet saytda məlumat yerləşdirildikdən sonra, məlumat həmin resursdan silinmir və sonrakı günlər (hətta aylar və illər) ərzində də istifadəçilər üçün açıq olur. Bu baxımdan internet saytda məlumatın yerləşdirilməsi öz-özülüyündə davam edən münasibətdir. Qanunun internet resursda daha əvvəl yerləşdirilmiş və əldə oluna bilən informasiyalara şamil edilməsi həm məntiqli, həm də qanunidir.

Eyni zamanda hazırkı ərizə məhkəməyə daxil olarkən "İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Qanunun "İnternet informasiya ehtiyatları" adlı III-I fəslə artıq qüvvədə olmuşdur.

Həmçinin, işə baxıldığı və qətnamənin qəbul edildiyi dövrdə (20.04.2017-ci il tarixdə) MPM-ə də bununla bağlı dəyişiklik edilmiş və internet informasiya ehtiyatına müraciətin məhdudlaşdırılması haqqında işlər üzrə icraatı nəzərdə tutan 40-6-cı fəsil əlavə edilmisdir. Bu baxımdan qeyd olunan əsasla məhkəmə qətnaməsinin qanuniliyini şübhə altına almaq üçün əsas yoxdur.

Məhkəmə kollegiyası nəzərə alır ki, həqiqətən də Qanunun 13-3-cü maddəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının üzərinə internet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibinə və host provayderə yazılı xəbərdarlıq etmək, xəbərdarlıq edildiyi vaxtdan 8 saat ərzində informasiya götürülmədikdə məhkəməyə müraciət etmək qaydasını nəzərdə tutur.

Baxılan iş üzrə ərizəçi tərəfindən göstərilən xəbərdarlığın edildiyi iş materialları ilə təsdiq olunmur.

Qanunda nəzərdə tutulan xəbərdarlıq tədbirinin məqsədi qeyd olunan məsələlərin məhkəmədən kənar həllinə nail olmaqdan ibarətdir. Məhkəmə ərizəçi tərəfindən həmin qaydaya riayət olunmamasını o zaman ərizənin baxılmamış saxlanması (qeyri-mümkünlüyü) üçün əsas hesab edə bilərdi ki, işə baxıldığı dövrdə maraqlı şəxslər məsələnin məhkəmədən kənar həlli

imkanlarının mövcud olduğuna istinad edə, yaxud bununla bağlı konkret hərəkətlər etmiş (təkliflər vermiş) olardılar. Lakin nə birinci, nə də apellyasiya baxışı zamanı maraqlı şəxslər mübahisələndirilən yazıların saytlardan götürülməsinə yönəlmiş heç bir addım atmamışlar. Əksinə maraqlı şəxslər ümumiyyətlə həmin məlumatların yayılmasını, qanunla qadağan edilən informasiyalara aid olmadığını iddia etmişlər. Maraqlı şəxslərin bəziləri işə baxıldığı dövrdə və sonradan da həmin və ya oxşar məlumatları öz resurlarında saxlamaqda davam etmişlər. Mövcud vəziyyət isə Qanunun 13-3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş xəbərdarlıq mərhələsinin baxılan iş üzrə səmərəsiz olduğu və heç bir nəticə verməyəcəyi barədə məhkəmədə qəti qənaət yaradır.

Kassasiya kollegiyası, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəlidiyi nəticə ilə razılaşıb və qeyd edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi iddianın qismən təmin edilməsi barədə birinci instansiya məhkəməsinin faktlar nöqtəyi-nəzərindən qanuni və əsaslı, mahiyyəti üzrə düzgün olan qətnaməsini dəyişiklik edilmədən saxlayarkən, hazırkı işin faktiki hallarını tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırmış və tərəflər arasındakı mübahisənin həlli üçün tətbiq edilməli olan maddi və prosessual hüquq normalarını düzgün tətbiq etmiş, iş üzrə qanuni və əsaslı qətnamə qəbul etmişdir. Kassasiya şikayətinin dəlilləri əsassızdır, həmin dəlillər apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğvi üçün qanuni əsas deyildir.

Bu səbəbdən, kassasiya şikayəti təmin edilməməli, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi - kassasiya şikayəti verən şəxslərin şikayətinə münasibətdə dəyişiklik edilmədən saxlanılmalıdır.

Azərbaycan Respublikası MPM-in 417.1.1-ci maddəsinə əsasən kassasiya məhkəməsi işə baxarkən apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və ya qərardadını dəyişiklik edilmədən, şikayəti təmin etmədən saxlaya bilər.

Göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası MPM-in 416-417, 419, 421-ci maddələrini rəhbər tutaraq, məhkəmə kollegiyası

QƏRARA ALDI:

Maraqlı şəxslər C-nin və F kassasiya şikayətləri təmin edilməsin.

İş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 19.12.2017-ci il tarixli 2(103)-10935/2017 nömrəli qətnaməsi - maraqlı şəxslər C-nin və F kassasiya şikayətlərinə münasibətdə dəyişiklik edilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.